

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma: 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma: 41-24)

TARTALOM: A rutén kérdés Hajdudorogon II.: *Petronius*. — Templom előtt: *Pakots József*. — Vezényszóra: *Zöldi Márton*. —
gőr. kath. magyarok római zarándoklatáról szóló hivatalos emlékkönyvben, de az a bizonyos «lecsillapítás» távolról sem ment olyan simán, mint a leírásból hinni lehetne.
Zsoldos Benő. — Irodalom és művészet: *Ór*. — Tinódi Lantos Sebestyén Kassán és a Felvidéken: *Mészöly Gedeon*. — A hétről. —
A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról. — Hirdetések.

A rutén kérdés Hajdudorogon.

Irta: *Petronius*.

II.

Az első és nagyfontosságú római zarándokútunk sikerének a kifejezésére hálaadó-ünnepet rendeztünk a rokonszenves hajduk ősi fészkeben Hajdudorogon.

A lezajlott ünnep igen vonzó formában van megírva a gör. kath. magyarok római zarándoklatáról szóló hivatalos emlékkönyvben, de az a bizonyos «lecsillapítás» távolról sem ment olyan simán, mint a leírásból hinni lehetne.

Farkas Győző városi főjegyző vendégszerető házában gyűltünk össze bizalmas értekezletre s nagy volt a ribillió, mikor a Vezér a díszében tartandó hivatalos felköszöntők programjának megbeszélésénél azt indítványozta, hogy a pápa, a király, a hercegprímás és püspökeink után az első felköszöntő a földmívelésügyi miniszterre, mint a hegyvidéki segélyező akció kezdeményezőjére és legfőbb vezetőjére szóljon s hogy erről a minisztert meleg hangu táviratban értesítsük.

A bizalmas értekezletnek felette zajos volt a lefolyása. A dorogiak mindent felhoztak az indítvány ellen, ami a kormányhatóságilag propagált rutén divat ellen akár általában a magyarság, akár in specie a magyar liturgia szempontjából felhozható volt. Hiába magyarázta a Vezér, hogy most már végre szakadt a hivatalos propagálásnak, a dorogiak váltig azt hajtották, hogy *már késő*, mert megvan a baj és ennek a t. magyar kormány az oka. Még a jó lelkű Farkas Pali bácsi is, aki — ámbár híres rókavadász volt, de a rókákon és nyulakon kívül soha még a légynek sem ártott életében — még ő is tűzbe jött és imígyen szókokolt:

— Szó sincs róla, hogy mi ne látnánk örömet, ha felvidéki hitsorsosaink boldogulnak, de mint igaz negyvennyolcasok, nem viseltethetünk bizalommal egy oly közönséges kormány iránt, mely mikor kötelességszerűleg gondoskodott a felvidéki hitsorsosaink testi inségéről, ugyanakkor nem jutott eszébe gondoskodni a *mi lelki inségünk*ről is, holott pedig erre sohasem lett volna jobb alkalm a püspökeink igen jól megértették volna, ha causalis nexust csinált volna a hegyvidéki segélyező akció és a — magyar liturgia közt.

A szónok utolsó szavaira még a pecsovcis hirben álló Vezér is bölintott a fejével, ami azt jelentette, hogy ez igaz. A dorogiak diadalmában usztak s még Pásztélyi Jenőt is alig hallgatták meg, aki pedig megígérte, hogy a dorogi határ szélén fekvő amerikai berendezésű dohánytelepének kastélyszerű igazgatósági épületében nagy áldomást rendez, ha teljesítik a Vezér kívánságát. Ezt a farmot, mivelhogy nagyon messze fekszik a város közepétől, még soha senki nem látta a dorogiak közül, még maga Pásztélyi Jenő sem, csak a zsidó bérlo hozott

hírt róla angáriaként, tehát mindenki kíváncsi volt egyszer meglátni, még Pásztélyi Jenő is, a tulajdonos. De ez se hatott.

Végre felkelt a Vezér és ünnepélyes hangon ezeket mondotta:

— Én már kétszer kapituláltam a dorogiak előtt. Először akkor, mikor elfogadtam tőletek a Magyar Liturgia zászlóját csak úgy *kölsönbe*. Másodszor akkor, mikor a szent mise három orosz mondatával leszavaztatok. Most rajtatok a sor, én ezennel visszaadom a zászlót és e perctől fogva nem vagyok vezérek, ha most nem engedtek.

Farkas Pali bácsi nagyon elérékenyedt erre a kemény beszédre s hirtelen lecsillapodva, csendesen morgotta, hogy:

— Ez már más, ez már más.

Farkas Győző, a szives házigazda, hivatalos állása ellenére is *titokban* szintén negyvennyolcas volt, de azért ő is ráhagyta és a többiek is, hogy bizony *ez már más*. A Vezér nagyon büszke lett erre a diadalára, majdnem olyan büszke, mint mikor közvetlenül a római zarándoklat előtt megjelent Hajdudorogon s egy szavára több mint *negyven* hajdu jelentkezett a zarándoklatra. De szükség is volt a Vezérnek erre a második diadalra, mert ezzel lekivittelte azt a két vereeséget, amit beszédében elpanaszolt.

Szent lett tehát a béke s az értekezlet kiosztotta a szerepeket. *Rabár* Endrének, akkor országgyűlési képviselőnek, a *Magyar Világ* jelenlegi munkatársának és az érsekújvári Kossuth-ünnepély rendezőjének jutott osztályrészül, hogy a földmívelésügyi minisztert felköszöntse. Meg is felelt a feladatának szépen és derekasan. Nem szólt egy szót sem a ruténkről, de annál többet Rákóczi népéről, a legtöbbet pedig magáról a miniszterről.

Farkas Győző álva hallgatta végig a beszédet és óvatosságból vérben forgó szemekkel fascinálta a hajdukat, hogy hát aztán erősen éljenezzenek.

Letts is olyan dörgő éljenzés, akárcsak ha még mindig XIII. Leo pápát éljenzték volna. A dorogiak sohasem fogják elfelejteni, hogy anno 1900 oly kegyteljesen hallgatta meg püspökeinket, mikor azok «ex hoc occasione» velünk együtt a magyar liturgiát is beajánlották előtte, meg hogy aztán a szent atya Vezérünkkel együtt a dorogi papot és általa hivat is megáldotta.

Farkas Győző nemesen állt bosszut Rabár Endrén, amiért őt a római zarándoklat alkalmával kiszorította a pápai áldásból.

Az üdvözlő távirat még a díszebéd alatt elment a földmívelésügyi miniszternek s Vezérünk még Hajdudorogon időzött, mikor a miniszter köszönő sürgönye megérkezett.

Igy oldottuk meg Hajdudorogon a nehéz és bonyolalmas rutén kérdést, békében és testvéri szeretetben.

☞ Templom előtt. ☞

*Menjünk be a templomba, kis fiam,
Borúljon ránk a szentély hús homálya.
Meneküljünk a szent falak közé,
Ha szívünket a kétkedés dobálja.
Ne hagyasd itt tudásod fölényét,
A természetet ha bármire tanít —
Ne vessenek s én mégis hirdetem,
Hogy a legnagyobb tudomány a hit.*

*Ne higgy, fiam, az Istentagadónak,
Oly szegények e józan bölcselők;
Ha fájdalmad van s enyhét keresel,
Hajtsd meg fejed az oltárok előtt ...
Félig meggyógyult máris az a szív,
Amely a sorsból vár még valamit —
Ne vessenek s én mégis hirdetem,
Hogy a legnagyobb tudomány a hit.*

*A tagadásnak szelleme ne bántson,
A hitelenség még nem a tudás,
Ne feledd, hogy a bibliai vaknak
Krisztus mondotta: Kelj fel, íme láss!
Láss, de ne nézz túl lelkednek körén,
Mert az a fény, ha fény is, megvakít —
Ne vessenek s én mégis hirdetem,
Hogy a legnagyobb tudomány a hit.*

*Ne vessenek a szegény bölcselők,
E rút mosoly egyszer ajkukra fagy,
Hogyha a sors vadul szívükre vág,
Akkor az Isten nagy lesz, újra nagy!
Mikor gyáván, jajgatva, nyöszörögve
Idejönnek és meggyógyulnak itt,
Akkor megértik, amit most tagadnak,
Hogy a legnagyobb tudomány a hit ...*

Pakots József.

☞ Vezényszóra. ☞

Irtta: **Zöldi Márton.**

A térparancsnokság nyilvántartási osztályában az inspekciós kapitány a katonatisztek obligát udvariasságával foglalkozott egy idős, magas termetű úri nővel, egy elhunyt százados özvegyével, kinek valami okmánya volt szüksége.

— Hová küldjük, nagyságos asszonyom? kérdezte az inspekciós tiszt.

— E hó közepéig városi lakásomra, tizenhatodika után, ha előbb nem állítható ki, címemre Pöstyénbe.

— Igen, csókolom kezét, azonnal feljegyzem. «Özvegy Schaiber Emilné, Pöstyén» Így, egész nyugodt lehet, magam fogok utána látni. Még ma írok a hadügyminiszteriumnak. Azt hiszem, egy hét alatt ...

E pillanatban kopogtak, de az a ki kopogott, nem várt választ, hanem ajtót nyitott és belépett. Köpczös, öreg úr volt, erős, hajlott, a naptól megégett orral s nagy, szürke bajússzal. Testtartása a közönséges civilruhában katonát sejtetett. Az inspekciós kapitány tiszteletteljesen hajtotta meg fejét.

— Szervusz! mondotta a belépő.

— Jó napot, altábornagy úr!

— No mi van? kérdezte a civilruhás ember, Sáthory Illés, nyugalmazott altábornagy úr.

— Ma reggel ekszpediáltuk, holnap megkapja önagsága.

A nyugalmazott altábornagy helyeslőleg bólintott.
— Jól van ... az az asszony már vagy tíz levelet írt, egyik hosszabb a másiknál. ... Az asszonyok nem tudnak rövid levelet írni ...

Aztán észrevéve, hogy a hivatalban asszony van, egyet köhintett s enyhíteni igyekezett az asszonyi levélírással vonatkozó megjegyzésén. ...

— Vannak mindenesetre kivételek ... Igen kivételek ... Most egy percre felmegyek Gusztíhoz. ... Visszajövök, mert még valakinek az ügyében szólanom kell a kapitány úrral.

— Rendelkezésre állok, altábornagy úr.

— Szervusz!

Távozott. Az özvegy századosné utána nézett s egész önkénytelenül kérdezte:

— Ki volt ez az úr?

— Sáthory Illés, nyugalmazott altábornagy, mondotta az inspekciós kapitány.

Az özvegy asszony ajka idegesen megremegett.

Sáthory ... lehetetlen! mondotta kissé megilletődve.

— De igen, nagyságos asszonyom. ... nekem három esztendeig ezredesem volt ... Ösmerni tetszik?

— Igen, ó de mennyire, azaz csak név után ... Istenem, úgy szeretnék vele beszélni.

— Tessék megvárni.

— Ha megengedné?

— Ó, kérem.

Az özvegy századosné még le sem ült, mikor az ajtó ismét megnyílt s az altábornagy belépett.

— Nincs itt a Gusztí, kiment az állatgyógyintézetbe ... Majd írok neki néhány sort egy vizitkártyára.

Az özvegy századosné mély főhajással közeledett az altábornagyhoz.

— Megengedi, kegyelmes uram, hogy bemutatkozzam?

— Kérem alássan, kérem ...

— Én özvegy Schaiber Emilné vagyok ...

— Örvendek, nagyon örvendek.

— A kegyelmes úr bizonyára emlékezni fog megboldogult férjemre ...

— Lehet, azaz hogy ... szolgált a boldogult férje?

— Igen, a hatvannyolczadik gyalogezredben, százados volt ...

— Lehet ... hogy is tetszett mondani?

— Schaiber Emil ...

— Schaiber ... lehet ... nagyon lehet ... de megvallom, hirtelen nem jut eszembe ... kezdek feledékeny lenni, tetszik tudni a nevekre ... a mi nem csoda ... ha az ember hetvenkétéves ... Schaiber ... hm ... bizonyos, hogy hallottam azt a nevet ... egész bizonyos, de mindazonáltal ...

— Az esetére kétségtelenül emlékezni fog, mondotta az özvegy.

— Eset? Lehetséges ... micsoda eset volt, ha szabadna kérdezmem.

— Becsületbírósi ...

— Úgy? Lehetséges ...

— Boldogult férjemet bajtársi hűtlenséggel vádolták ... Az altábornagy nagyot csapott a homlokára.

— Persze ... Teringettét ... emlékszem, nagyon emlékszem, hogyne emlékezném! Mondom, hogy a nevekkel vagyok konfuzus ... A mi azt az esetet illeti, minden egyes momentumára úgy emlékszem, mintha ma történt volna ... Teringettét, hiszen én voltam a becsületbírósi elnöke ...

— Férjem önnek köszönheti, hogy becsülete ...

— Párdon, párdon, tiltakozott az altábornagy ... a boldogult férje nekem semmit sem köszönhet. Ez téve-

dés... Én azt tettem, a mit tennem kellett... Ha nem azt tettem volna, nem lettem volna méltó a kardbójtra.

— Mégis, altábornagy úr...

— Ismétlem, ez tévedés... Az eset nagyon egyszerű volt... azaz nem is volt olyan egyszerű... Egy eset sem egyszerű... mindig van valami bonyolulat... Odafordult az inspekciónak kapitányhoz.

— Bizony kapitány úr, az nagyon izgalmas eset volt... Úgy csapkodtam az asztalt, hogy a tentatartók röpködtek, balletet táncoltak... Képes lettem volna ütni, vágni, ölni... Teringettét.

— Miről volt szó? kérdezte az inspekciónak kapitány.

— Bajtársi hűtlenséggel vádoltak egy baka-főhadnagyot, a nagyságos asszony boldogult férjét... Igen igen, Schaiber Emil, most már a névre is emlékezem... Egy vendéglőben voltak ketten... Az a másik szintén főhadnagy volt... a név mellékes, különben sem jut eszembe... Nos, az a másik főhadnagy berúgott s mint kétségtelenül megállapították, komiszkodott... Hiszen ha csak férfiről lett volna szó, de egy nőt is megsértett, egy férjes nőt... Teringettét... ez sok... ez az ami sohasem szabad... Aki ilyesmit tesz, az nem ember, nem katona, nem tiszt, nem bajtárs... Az törvényen kívül áll... ezzel szemben megszűnik minden kötelesség, a bajtársi úgy, mint más... Ezt magyaráztam a becsületbíróknak tisztelt tagjainak. «Uraim, mondtam, a bajtársi érzés, az a par excellence lovagias gondolat, nem kötelez bennünk ostobaságokra, lehetetlenségekre... hisz ez végső konzekvenciájában azt jelentené, hogy a sikkasztókat, tolvajokat, gyilkosokat is védelmünkbe vegyük, mihelyt katonatisztek.» Igen, kapitány úr, ezt mondtam. Azt hiszem, kapitány úr, helyesen mondtam?

— Kétségtelenül, altábornagy úr!

— Dühös voltam, folytatta az altábornagy, még most is az vagyok, ha rágondolok... Teringettét... felmentettük... fényesen felmentettük... Ezzel vége... A másiknak kvietálni kellett... Ez csak természetes...

Azzal az özvegyhez fordult:

— Nagyságos asszonyom, én férjének akkor kijelentettem, hogy tisztelem, becsülöm, mindenképp méltó bajtársamnak tekintem... Csak azt ismétlem most...

Az özvegy századosné szemében köny csillogott. Meghatottan nyújtotta kezét az altábornagynak.

— Tudom, kegyelmes uram, férjem sokszor ismételte... Még halálos ágyán is... Megkért, hogyha alkalom kínálkozik, látogassam meg a kegyelmes urat... s fejezzem ki...

Az altábornagy közbe vágott:

— Teringettét, el is várom, hogy meglátogat... Mindég nagy kitüntetésnek veszem, ha egy derék bajtársam özvegyét vendéglől tisztelhetem... Igen, igen, az rám nézve kitüntetés... Nem szoktam a szavakkal dobálódzni, még udvariasságból sem... De harmadszor is imélem, kitüntetésnek tekintem... Csókolom a kezét.

Meghajította magát és kezét csókolta.

Mintegy három héttel a térparancsnokságnál történt beszélgetés után Sáthory altábornagy falusi birtokán befogatott könnyű hintájába s kihajtatott a vicinális vasúthoz, hogy a kastélyba hozza vendégét, azaz vendégeit. Özvegy Schaiberné ugyanis leányával, Matilddal szállt ki a vicinális vasút kocsijából. Fél óra mulva a kastély ebédlőjében együtt reggelizett az altábornagy vendégeivel. Sem a kastély, sem a reggeli nem árulta el, hogy az öreg katona csaknem nábobí vagyonnak az ura. Minden egyszerű és igénytelen volt. Ő maga a legigénytelenebb.

— Nagyságos asszonyom, mondotta, miután a reggeli után kezét csókolta, meg fogja engedni és meg fogja érteni, ha ilyen vén katona kissé erőszakos... Igen, igen, erőszakos... Ehhez képest úgy tessék intézkedni, hogy innen két hétig el nem megy... Teringettét... ha csak gondolni is merne arra, hogy előbb itt hagy, azt személyes sértésnek tekinteném...

A két hét nagyon hamar eltelt... Az utolsó napon az altábornagy uniformisban jelent meg a reggelinél. Tartása is valamivel feszebbnek mutatkozott.

— Ne csodálkozzanak, hölgyeim, a plen parádon, mindjárt meg fogják érteni... Teringettét... Azaz, bocsánat... előre kell bocsátanom, hogy van egy haszontalan fiam, Miklós, a tűzéréknél szolgál... Ebben a fickóban nincs egy csöpp igazi katonai vér... únja a csapatoknál való szolgálatot... Jó, mondtam, ha nem kell a szolgálat, majd megtáncoltatlak, azaz pardon, megházasítalak...

— Ah! csodálkoztak a nők.

— Igen, ma estére haza rendeltem s még ma este meg fogom kérni számára Matild kisasszony kezét...

— De altábornagy úr... sietett az özvegy századosné megjegyezni, hiszen nem is látta leányomat...

— Az nem változtat a dolgon semmit... Az a fiú, ha rossz katona is, de katona... Tehát hallgatni kell a vezényszóra... Igen, kérem, a vezényszóra...

Szénpor.

Reménység.

A reménység fényes csillag,
Csak távolról nézve csillog.
Ha elérnéd, látnád akkor:
Az is csak föld, az is csak por.

Szabolányi Gyula.

Byron házassága.

Irtá: Dr. Yolland Arthúr.

III.

Sok képtelen dolgot állítottak Byron házasságáról. Barátjai és ellenségei egyaránt bizonyítgatják, hogy Milbanke kisasszonyt azért vette el, mert gazdag volt. Byron kétszer kérte a kisasszony kezét; az első alkalommal (és itt ez a döntő) ajánlatot tettek neki, hogy Newstead Abbey-t, ősi birtokát 3,460.000 koronáért megváltják.

Ezzel szemben számba sem jön a csekély 240.000 korona hozomány, amelyet a menyasszony apja adhatott. Igaz, hogy Milbanke kisasszony Wentworth báró birtokának és címének «esetleges» várományosa volt, de erre bizonyosan nem lehetett számítani, és tényleg csak 1856-ban örökölte Lady Byron nagybátyja címét. Ebben az időben Byron gazdag ember volt, korának leghíresebb költője, a főrendiház tagja, az angol társadalom bálványa: ki mondhatja joggal, hogy önzésből udvarolt Milbanke kisasszonynak? Byront Angliában kevés ember szerette őszintén, azért mondják, hogy a költő, aki a subjektivitásból soha sem vetkezett ki, még a házassága ügyében is csak a maga kényelmére gondolt.

Mrs. Beecher Stowe — akire később is hivatkozunk — azt gondolja, vagy legalább szeretné gondolni, hogy a szegény, ártatlan Milbanke Anna áldozat volt. Elmondja ugyanis, hogy Anna amolyan falusi leány volt, akinek fogalma sem lehetett Byron bűnös előéletéről, vagy a világ gonoszságáról. Pedig épp annyit tudott, mint a «world of fashion» minden más nőtágya. Mint a Milbanke-ház leánya, ismerte és csodálta a «Childe

Harold-ot. Nem volt ismeretlen előtte az első ének kezdete (2. 7. 11.), amelyből azt következtették — még ma is sokan hiszik, — hogy Byron a legvadabb orgiák közepette élt. Bár az első alkalommal «nem»-mel felelt, Milbanke kisasszony sohasem undorodott Byrontól. Tudta és érezte, hogy a költő semmi tekintetben sem rosszabb az átlagos férfinál.

Milbanke Anna rendkívül hideg és tartózkodó volt. Valószínűleg épp ez a hidegség és tartózkodás volt az, ami a költőt csábította. Amikor az egész világ bálványozta, a nembánomság és közömbösség ingerelte, boszantotta. Végre elhatározta magát, hogy a leány büszkeségét legyőzi. Nem mindenki szereti a könnyű győzelmet, különösen az erősakarátú férfiaknak tetszik a nehéz küzdelem. A különbség a ledér, hevesvérű, számító, kép-mutató Lady Caroline Lamb és a meggondolt, tartózkodó, őszinte Milbanke kisasszony között azonnal feltűnt Byronnak, aki elhatározta magát, hogy a bálványozott színésznővel szakít. Első visszautasításának ellenére — sőt talán annak következtében — még mélyebb lett a szeretet, amelyet a leány iránt érzett, aki, mint Byron maga, társait messzire fölfülmulta. Hiszen Anna költő is volt; azért igazi értékük szerint becsülhette Byron költeményeit.

Két évig tartott a barátság; két évig fáradozott Lady Melbourne, hogy a házasság mégis létrejöjjön. Naplójában a költő szabadkőzik ugyan, hogy «any other head would be turned with half her acquisitions and a tenth of her advantages»; nem akarja bevallani, hogy szerelmes volt: de 1814 szeptember 14-én újra kérte Milbanke kisasszony kezét, aki nem tagadhatta meg a kérést.

Lady Caroline Lambnek nem tetszett a dolog: azta a «sérelem», hogy Byron unokatestvérét elvette, soha sem bocsátotta meg. Még a «world of fashion» is, a házasság felbontása után, szemére hányta Byronnak, hogy az egykori kedvesével kegyetlenül bánt; és tíz évvel később, a mikor a lady idegét a sok szesz már tönkretette, mondták: «Szegény teremtés! — az a nyomorult Byron!» amit épp annyi joggal mondtak, mint sok más dolgot, amelylyel a költő jellemét be akarták feketíteni.

(Folytatjuk.)

Magyar ember — angol szinpadon.

— John Pollock drámája. —
Irla: **Zsoldos Benő.**

Nem tartozik a sűrűn előforduló udvariassági tények közé, hogy bennünket, magyarokat, a külföldi művelt államok kisebb-nagyobb színműői szinpadra vigyenek. Ha meg is teszi ezt nagy ritkán egyik-másik német vagy francia Shakespeare, vagy éppen Aristophanes, — ettől sem lehetünk túlságosan elragadtatva, úgy állván a dolog, hogy az illető érdemes irodalmi férfiú vagy egyszerű statisztaszerepet szán nekünk, vagy kedvezőbb esetben csikósok, kanászok és betyárok alakjaiba bújtat, akik köz-tudomás szerint még nálunk sem igen szoktak európai műveltséggel rendelkezni.

Egy angol szindarab-gyártó úr, aki történetesen John Pollock névre hallgat, — némileg eltért ettől az általános szép szokástól. Legújabb szindarabjában, melyet a múlt hónapban alakított és domborított egy színjátszó-társaság: az úgynevezett «Stage Society» a londoni *La Scala* színházban, — már valamivel nemeslelkűbben bánik el mivélünk, szegény magyarokkal. Az ő különös kegyelmé folytán eljutottunk annyira, hogy a szóban forgó s «*The Invention of Dr. Metzler*» című drámáján ama bizonyos vörös fonálként húzódjunk keresztül. Természetesen,

annyira még nem mehetünk követeléseinkkel, hogy ne-talán főszerepet adjon nekünk, — egyelőre meg kell elé-gednünk avval a szokatlan «kedvezményvel» is, hogy a Pollock úr darabjának egész meseje végeredményben mégis csak mikörülöttünk forog.

Maga a darab máskülönb, — mint azt most a londoni «Women's Tribune»-ben közzétett reflexióból látom, — nem tartozik éppen az ugorkaszegon férczmunkái közé. Nem csekély megnyugtatónkra szolgálhat az, hogy magyar jellemet már ennél rosszabb külföldi darabokban is domborítottak. Miként az ismeretlen angol kritikus megjegyzi, maga a darab hatalmas koncepciójú, a nyelvezte sima, egyszerű és ötletes, de hát a tárgy, — a tárgy! — sehogy sem vonzó. A főszereplők. — egy osztrák tudós, meg a leánya, — éppenséggel nem rokonszenves alakítások.

Hiába, bennünket magyarokat a végzet még a külföldi írók darabjaiban is összeköt az osztrákkal. A szóban forgó színjátékban is erősen hadakozunk egymással s éppen maga ez az állandóan felszínen maradó konfliktus szolgáltatja a Pollock drámájának is a tulajdonképeni anyagát és csattanóját.

Dr. Metzler úr, — az apa, — egy rendkívüli tehetségű, de az egyoldalú tudományos bűvárlatokban egészen megjegezesedett osztrák orvos. Kizárólag szaktudományának és kutatásának él, — más öt semmi sem érdekli a világon. Harmincz évi kitartó bűvárlat és kísérletezés után sikerül feltalálnia egy saját rendszerű elektromos lámpát. Nem is adná találmányát kerek e világért. Pedig odakünn kemény harcz dúl, ő nem veszi észre, felőle lövöldözhetnek a — magyarok.

Van ennek a megrögzött tudosnak egy özvegyasszony lánya, aki előtt még éppenséggel semmi értékkel nem bír a tudomány s kába időlopásként tünnek fel előtte apjának idegölő experimentációi. Neki a hazája — Ausztria — minden. Rendkívül lelkes, szinte exaltált és politikailag szerető honleány; él-hal az ország dolgáért, vagyis amint mondani szokták: szívén viseli a hazája sorsát. Éppen ez okozza a drámai összeütközést apa és leánya közt, hogy az öreg tudós előtt ostobaság az egész politika. Nézeteik egyezőval a legkeményebben ellentétesek. Amellett az özvegy szívből gyűlöli a magyarokat, különösen azóta, hogy a férjének, alig néhány hónappal a darab ideje előtt, magyar fegyver oltotta ki az életét Ausztriának a magyarok ellen vívott csatájában, melynek időpontja iránt a darab nem szolgál felvilágosítással. Az elfogult és hazaszeretében — úgylátszik — teljesen elvakult özvegy azóta minden magyar emberben férjének gyilkosát látja.

Találmányának sikere miatt boldogságban úszó tudosunk megmutatja a nevezetes lámpát leányának és a szobaleánynak, megmagyarázva nekik annak kezelési módját s száraz bőbeszédűséggel fejtegeti előttük, hogy az elektromosság mily óriási változásokat fog előidézni a világon. Lányát — az özvegyet — azonban ez az egész dolog cseppet sem érdekli.

Ekként áll a helyzet, mikor nagy sietve az orvoshoz érkezik egy magyar ember. Kérve-kéri a hírneves osztrák orvost, hogy azonnal menjen vele segítséget nyújtani egy megsebesült magyarnak, ki emésztő láztól gyötörve fekszik az ostromlott magyar őrségen. *Dr. Metzler*, — az orvos — aki hivatását mindenek felett állónak tekinti, késznek nyilatkozik a kérelmet teljesíteni. Ámde ekkor elébe áll a leánya, — a magyarok esküdt ellensége, — s a leghevesebben tiltakozik az ellen, hogy az ő atya egy magyar-nak nyújtson orvosi segítséget. Meglehetősen erőteljes drámai jelenetben, — mely az apa és leánya között megy végbe, — kifejti az asszony, hogy atya a kérelem teljesítése által a saját nemzetét fogja megtagadni; az atya viszont meggyőző erővel azt vitatja, hogy a tudo-

mány nem ismer pártállást, se barátot, se ellenséget, — neki, mint orvos-nak, okvetlenül mennie kell.

Mikor aztán John Pollock úr, a szerző, a közönséget ily cseppet sem épületes és kevésbé rokonszenves összetűzés után alaposan meggyötri: — az öreg doktor végre is abban állapodik meg, hogy miután maga az egész vállalkozás — az ellenséges magyar táborba menni — valamelyest mégis csak veszedelmes lehetne reá nézve: legjobb lesz, ha az érte jövő magyar ember előbb kimegy a ház elé, megnézni, hogy nem fenyegető-e künn a vidék s bátorságos lesz-e a kimenetel? — Azok a veszekedett magyarok még bizony kárt tehetnének benne. Ő pedig addig egy rövid írást készít a találmányáról, mert hogy az élete nem lévén biztonságban a magyarok közt, találmányának titkát valahogyan el ne vigye a másvilágra. Aztán majd utána megy a magyarnak. Ekkor cseppen a darabba a «deus ex machina» egy osztrák tiszt képében. A hősiessé asszony — az orvos leánya — rögtön készen van a maga tervével. Szörnyű nagy az ő haragja amiatt, hogy atyja, — szerinte meggondolatlanul, — egy magyar embert szándékozik visszasegíteni erre a földi életre s ekként saját hazája ellenségei közé szegődik. Sehogysem fér a fejébe ez a gondolat s megegyezik a mindenre kész tiszttal, — mit meg ne tenne egy bájos özvegy kedvéért? — hogy a lábatlan-kodó magyart szép szerével elteszik a láb alól és pedig olyképen, hogy a tiszt — késő este lévén az idő — lesbe áll künn a sötétben s mikor a mit sem sejtő magyar gyanútlanul kiteszi a lábát a ház kapuján: az asszony — mintegy jel gyanánt, — az ablakon kivilágít, a tiszt pedig egész kényelmesen agyonlövi a magyart.

De hát most jön ám a bökkenő. Megkezdí munkáját a drámában a nemezis, igaz, hogy ártatlanok rovására. Dr. Metzler az utolsó pillanatban eláll eredeti szándékától s úgy határoz, hogy nem ír ő semmit, találmányát a sorsára bízva s jöjjön aminek jönnie kell: ő egyszerre megy ki a vendégével. Úgy is cselekszik, daczára a lánya marasztaló szavainak és esdeklesének. Most aztán az özvegy ugyan ám kínos helyzetbe kerül, hiszen odakünn a lesben álló tiszt a sötétben az ő atyját is épenúgy lelétheti. Eloltja azért a lámpát és nem mer kivilágítani az ablakon. Gondolja, addig majd csak elmennek minden veszedelem nélkül. Csakhogy a szobaleány — kit az orvos, mint fentebb láttuk, a találmány kezelésébe szintén beavatott, — történetesen éppen ezekben a végsőkig izgatott percekben a sötét szobába lép és felcsavarja az elektromos lámpát. A fény kigyúl az ablakban s ugyanakkor odakünn két lény hallatszik: amiből sejtethjük, hogy a derék tiszt végrehajtotta a kifőzött tervet, ámde nagy áron. A függöny az özvegy eszeveszett sikoltozásai közben gördül le, a publikum háborzongva távozik s a gyöngébb idegzetűek az napi éjszakai nyugalmanak vége.

Azt még nem sikerült kitudnom, vajjon ebben a hónapban is előadták-e már ezt a «történelmi» drámát a londoni «La Scala»-ban, — de akárhányszor is került az színpadra a premiér óta: nekünk, magyaroknak édes-kevés közönségnek lehet ebben az egész színrehozatalban. John Pollock úr velünk ugyanazzal a fáradsággal valamivel kedvezőbb viszonyok és epizódok keretében is foglalkozhatott volna, nem pedig ilyen szánalmas, hogy úgy ne mondjam: gyámoltalan helyzetben, mely még a leghidegebb vérű angolban is csak bosszankodást és nem sajnálatot kelthet. Elvégre ugyan a sajnálkozásra sincs valami különösebb szükségünk, de ha már a művelt külföld egyáltalán foglalkozik velünk, történjék ez bármilyen irodalmi termék keretében: némileg méltányosabb és előzékenyebb bemutatást mégis csak igényelhetnénk.

Különösen akkor, ha — mint jelen esetben a Stage Society-beliek — maguk az alakító művészek se tudnak mentesek lenni bizonyos szertelenségtől.

Tinódi Sebestyén. A XVI. század literátus énekszerzőjéről és termékeny krónikásáról becses tanulmányt írt *Mészöly* Gedeon, kunszentmiklósi tanár. A jó Tinódiról még az iskolázott ember sem igen tud többet, mert az iskolában is csak annyit tanul róla, hogy sok hosszú verses krónikát írt vala tömérdek «valá»-val s ezeket a verseket faluról-falura, táborról-táborra járva lantkísérettel énekelgeté vala. Pedig a jó lantos diák küzdelmes élete, derék munkássága, melynek erős hazaszeretete adott lelket és tartalmat, mindenképpen méltó az utókor emlékezetére. Igaz, hogy születése és élete folyása eddig nagyrészt homályban volt, amelyet csak az újabb időben napfényre került adatok kezdenek megvilágítani. Ezeket az adatokat nagy szorgalommal gyűjtötte össze könyvében *Mészöly* Gedeon, aki Tinódi műveit is nagy szeretettel ismerteti és méltatja. Tinódi a Dunántúl szülőtte, még pedig — *Mészöly* szerint — nem mint eddig általában hitték, a fejmegyeyi. Hanem a baranyamegyeyi Tinódi községből származott. Életének javarészét a Felföldön töltötte, ott alapított tűzhelyet, családost és ott írta műveit. Mészöly derék munkájának abból a részéből, mely Tinódi felvidéki életét és munkásságát tárgyalja, bemutatunk egy érdekes fejezetet olvasóinknak.

Hárman. Ezt mondja a cím, de voltaképpen ötven vannak a könyvben. Az első *Rippel-Rónai* József, aki a címképet rajzolta, melyen apró virágok között, amik éppúgy lehetnek apró kavicsok is, egy magányos kisaszony áll, aki éppúgy lehetne stilizált mályva is. A prologust *Ady* Endre írta s csak ezután jön a «három ifjú hit», ahogyan a prologus, több szenvedéssel, mint igazsággal a három szerzőt nevezi, aki névszerint: *H. Szederkényi Anikó, Haraszthy Lajos és Göndör Ferencz.* Mert bizony hit van a legkevesebb e három íróban. Annál több homály, szépség és kiforratlan modorosság. Erősen modernnek akarnak lenni, holott csak moderneskedők. *H. Szederkényi Anikó* ezenkívül még meglehetősen naivitást is árul el, pl. «A kulcs» című novellájában, mely a múlt század negyvenes éveire emlékeztető érzékeny történetke és semmiképpen sem modern. De legalább világos és érthető. Anikó nem mondható el *Haraszthy* Lajos verseiről, melyeknek egy-egy szép gondolatáért és mely érzésért pedig igazán kár, hogy az író szinte erőszakkal befüllasztja a mindenáron újságra és eredetiségre törekvő frazeológiájába. Ő például nem egyedül, magányosan, hanem «magába fúlva» ögyeleg s kedvesét «istenekálmotta csupakéjbe» kívánja «frigyesül...» Szép, szép. Olyan szép ez, mint amaz egyszeri pap prédikációja — nem lehet megérteni. De hát ez az a bizonyos modernség! Pedig ez a poéta tudna szépen, értelmesen is beszélni, ha akarna. Azt hisszük, eljő az idő, mikor fog is akarni. *Göndör* Ferencz fejezi be a kötetet ismét prózával. Gorkij-féle, rokkant lelkű alakokat rajzol nagy szeretettel, sok eredeti színnel és jó megfigyeléssel. A «Simon mészáros» című rajza bravuros dolog, ellenben az «Egy fiatalember följegyzései» — nagyon is fiatalos jegyzetek. Végleges ítéletet mondani nem lehet ezután a társas megjelenés után, de érdeklődéssel várjuk őket — külön-külön. A könyv Kaposvárt jelent meg a «Somogyvármegye» nyomdájában s ára 2 korona.

Szépfaludi Örlössy Ferencz. Irodalmunk régi érdemes munkása dől ki Szépfaludi Ö. Ferenczben, aki a napokban hunyt el 63 éves korában. Szépfaludi, különösen ifjabb korában sokat dolgozott s a múlt század hatvanas-hetvenes éveinek egyik legkedveltebb és legolvasottabb írója volt. Írt hosszabb elbeszéléseket, színpadi műveket, de legszebb sikereit érzelmes, egyszerű szövéssé, de közvetlen hangú novelláival és tárczáival aratta, melyeket különösen a régi Fővárosi Lapok hölgyközönsége kedvelt. Élete utoljárt szülőhelyén, Máramaros-Szigeten töltötte Szépfaludi hasznos tevékenységben, mint megyei levéltáros, a «Máramarosi Lapok» szerkesztője és a Szilágyi-kőr elnöke.

Washington szobra Budapest. Az ösztől kezdve Washington Györgynek, Amerika nagy államférfiának emlékét Budapestén ércszobor fogja hirdetni, melyet az Amerikában lakó magyarok állítanak. Mi ugyan, tekintet

nélkül arra, hogy kik állítják fel — legalább is kissé korainak tartjuk azt, hogy a hozzánk vetődő idegen, vagy akár raját honfitársaink is, egy idegen nagyság szobrával találkozzék Magyarország szívében, míg például Kossuth Lajos és Jókai Mór szobrát, Szilágyi Dezsőnek még csak méltó síremlékét is hiába keresi. Mindamellett ünneprontók nem akarunk lenni, azért jelezzük, hogy a szobor leleplezési ünnepét, mely szeptemberben lesz, a szoborbizottság kérésére, Budapest főváros hatósága rendezi és meghívja rá amaz amerikai városok polgármestereit is, melyekben nagyobb számmal laknak magyarok.

Roskovics új képe. Roskovics Ignác künön művésznünk, aki éveket tartott súlyos megbajából mindnyájunk őszinte öröme és a magyar festőművészet nagy nyereségére, immár teljesen felépült, szorgalmasan dolgozik új műven: a Szent István-képen. Roskovics e legújabb alkotása a budai királyi várpalota Szent-Jobb kápolnájának oltárképe lesz. A hatalmas méretű, hét méter magas és négy méter széles oltárképen a művész azt a jelenetet örökíti meg, mikor Szent István király dekretumainak első könyvét átadja fiának. Imre hercegnek s áldást mondván a szentéletű ifjú hercegére, őt trónja örökösének nyilvánítja.

Ör.

Tinódi Lantos Sebestyén Kassán és a Felvidéken.

Írta: *Mészöly Gedeon.*

Tinódi — Szilágyi szerint — 1544. tavaszán hagyta el a mindinkább török uralom alá kerülő dunántúli alsó megyéket, hol addig élt és énekelt. Ekkor vette útját a biztosult Felvidék s annak fővárosa Kassa felé.

Valóban, inkább előbb, mint később. 1543-ban nem bántotta ugyan a török az útjából félrebb eső Daruvárt, hol Tinódi írta énekét, de azért annyira nem volt félre az a hely, hogy benne Tinódi ne tarthatott volna veszedelemtől. A kassai polgárjog megszerzése is belekerült a lantosnak annyi várakozásába, hogy előtte már egy vagy két hónappal Kassán kellett lennie s annyi utána járásába, hogy Kassára érkezte előit jóval el kellett hagynia ideig-óráig való szállását. A szabad királyi városok polgársága, mely királyainkól kapott kiváltságaival békén virágzott, jólétben részesedni nem szívesen engedett másokat. Az ily felvidéki városok, melyeknek meglegt az a szerencsésük is a török hódításkor, hogy fekvésüknél fogva biztos maradtak falaik mögött a pusztítástól, nagy nehezen engedték meg a betelepédést, polgárjogot. Már a Nagy Lajos adta 1347-iki szabadságlevél szerint nem vehet Kassán birtokot idegen, vagy udvari ember. És méltatlankodó deputációit küldenek a kassaiak a királyhoz az 1552-iki országgyűlésnek azon végzése ellen tiltakozni, mely egy végbeli vitéz javallására megengedi, hogy a végekben szolgálók betelepíthessék családjukat, mint védett helyekre, a városokba. Az 1536 óta Erdélyhez tartozó Kassába való megtelepedésnél bizonyára jó segítségére volt Tinódinak az erdélyi hatalom alatt élő Török család, de gondolhatjuk, hogy a távolság s férfi tagjainak gyermekkora miatt csak inkább közvetve. Közvetlenebb lehetett pártfogása Nádasdi Tamásnak. Ő Török Bálintnak vérszerintű atyja, egykor pártfele s a dunántúli részgyűlések idején egy munkabeli társa volt; a Tinódi megénekelte Majlátnak sógora volt; az irodalomnak főpártolója volt s Tinódi holla után a legmelegebben emlékezik meg neki tett szolgálatairól. Már a 1544-ik év végén együtt vannak az országgyűlés helyén, Nagyszombatban s ösmérhetette Tinódit már a zákányi, kenesei gyűlések idejéből, midőn ő meg Török Bálint sűrűn közlekedtek egymással. Nagyon valószínű, hogy Kassára költözése ügyében hozzá is folyamodott a lantos.

Könnyen találkozhatott vele is, mint a többi urakkal, az 1543-iki győri táborozáskor. Győr volt az a hely, hová a török az 1543-iki hadjáratokor gyűlekeztek a királyi hadak, melyeknek fővezére Nádasdi volt. Oda vonult szeptember közepére többek közt Bátori András is, kinél vendégeskedett pár év múlva Tinódi; Bakics Péter, kit egy énekébe foglalt; meg Verbőczy Imre, ki akkor — mint láttuk, — a lantos pátrónusa volt. Nagyon természetesen tetszik tehát, hogy ura mellett, itt a győri táborban kell keresnünk a török elől húzódo Tinódit is, ki külön-

ben is ott szeret lenni az afféle sokadalmakon. Itt új urakkal ösmerkedhetett, új pátrónusokat szerezhetett. 1543 végére tehető tehát Tinódinak Dunántúl déli részéről való távozása, melynek czélja Kassa volt.

A beálló telet még nem töltötte Kassán. Ott még a másik év karácsonykor se szokott meg annyira, hogy bujdosónak ne vallja magát. Csak 1544-ben ment Kassára, de olyankor még, hogy berendezkedhessék a polgárjog megszerzésére. Így még azon évben vett ott házat. Földje, szőlője is, melyekről később találunk említést, lehet, hogy akkori kelctűek, mert vagyonlan embernek nem járt ki a polgárjog. Valami szolgálathoz is kellett látnia. Lelt is Czecei Lénárdnál, a város kapitányánál. Az ő dicséretére Tinódi már 1548-ban megjegyzi, hogy a «kincses Kassa vagyon jó őrzetbe». Halála után is magasztaló szavakkal, szíves érzéssel emlékezik meg énekében róla, a derék kapitányról és jó emberről. Dicséri bölcs elméjét, vitézségét, tisztire vigyázását. Dicséri, hogy «nagy víg embőrl vala, minden szereti vala»; hogy «jó híre nevéért hozzá futnak vala sok szegény vitéznép, hogy szolgálna neki», és «kiket megtart vala, az szegény nem vala». Tinódinak e szavaiból már azt következtette Szilágyi, hogy a lantos főpártónusa a kassaiak közt Czecei volt. Csakugyan, még őt esztendőre is Czecei halála után az van jegyezve egy hivatalos összeírásban Tinódi «Lantos» Sebestyén nevével. — megkülönböztetés végett más Lantos vagy Hegedűs Sebestyéntől — hogy «Czecei szolgálja».

Állandóan volt tehát Czecei szolgálatában s töle került ki jövedelme dereka. Ez a szolgálat azonban másfajta, más terjedelmű volt, mint a Török Bálintéknál való. A vitézkedés már abbahagyta Tinódi, hisz épp azért húzódozt föl a biztos városba, hogy ott többé ne karddal, hanem tollal és lanttal szolgálja a hazát. Politikai szolgálatokat, küldetéseket se végezhetett Czeceinek, mert Tinódi nyílt Ferdinánd-párti volt. Czecei pedig hűséges embere a Zápolyai családnak. Úgy látszik, hogy Czeceit Tinódi pusztán lantjával szolgálta, tisztán énekmondója volt. «Ha meggonndjuk», — mondja Szilágyi, — «hogy Czecei kassai kapitánysága alatt város kívül tizenöt esztendőig nem halt, — természetesen fogjuk találni, hogy ott helyben semmi esetre sem tagadta meg magától azt a nemesebb szórakozást, amit Tinódi lantja nyújthatott». Csakugyan Czecei nagy víg ember lévén, elmulatozott Sebestyén tréfásabb énekein; vitéz ember lévén, a vitézi krónikákon; a reformáció pártolója lévén, a verses bibliai históriákon. És mint bölcs, vigyázó kapitány, gondoskodott arról, hogy legyen olyan ember, aki az ő fegyveres népét neki való lelki táplálékkal tartsa. Efficé szolgálatairól pedig a lantosnak bizonylan jól megszolgált a gyermektelen és vagyonos, sőt folyvást vagyonosodó Czecei, aki szolgálai közül, ha «valakit megtart vala, az szegény nem vala».

Tinódi idejét, személyét nem kötötte le ez a szolgálat. Szabadon jár-kelet a három részre szakadt s két pártot tartó országban, amikor akar, amely ügyben akar. Ha valahol esett egy várviadal, mehet a helyszínére adatokért. Ha országgyűlés van, mehet az urak közé, nemesi rend közé, énekeit terjeszteni, magát ösmertetni. Ha valahol az ország ügyében követek járnak, mehet oda ő is tájékozódni fontos diplomáciai dolgokról. S ha megrakodva hírekkel hazáért, ott az Izabella-párti Czecei szárnyai alatt írhatja bátran énekeit Ferdinánd-párti szellemben. Az ilyen utazásokból, melyekre különben saját vallomása szerint sok költsége elment, viszont költségre valót is szerzhette Útjaiban ha pihenőt tartott egy-egy nagy úr kastélyában, ott, ha távol volt is a gazda, meg volt hagyva az udvarbíráknak és kulcsároknak, hogy a lantosnak magának is, lovának is «abrákat bévön megadják». Ha egy városban hét száma megállapodott, zabja a lovának, bora magának meg szolgálójának kijárt a város gazdálkodásából. S ha ily útjában, egy-egy alkalmas állomásán, megpöndítette lantját, megzendítette énekét, hallgatván őt gyönyörűséggel polgár, vitéz, egyházi rend, nemesség, meg ama nagytehető urak, kik közt «mindenféle mesternek bölcs tudományát szerető» ember akadt nem egy s kik bajnokságuk megörökítőjét, hírus hirdetőjét látták a lantosban: — meg-megtelt neki pénzük tarsolya.

Otthon felesége, Katalin asszony szorgalmaskodott. Nem csak a kézes takarta, hanem keresett is a meglevőhöz. Az értelmes és élelmes asszony valami patikát rendezett magának Kassán. Ez a bolt nem volt haszon

néki, mert érdemesnek tartotta Katalin, hogy később is, özvegy korában, még második ura mellett is, árulja benne «marháját» egész holtig. Földecskéjükön megtermett kenyérük, szőlőjükben megtermett boruk; így csak megélték Tinódiék. Megesett ugyan, hogy a lantos «társolyában nem volt pénz» s e miatt «hideg téiben fűtt kormében házában», de mikor afféle panaszol is, szaván nem a szűkölködés keserűsége érzik, hanem az a jókedv, melyet apró, hogy úgy mondjam: pillanatnyi zavarok el nem rontanak. Mikor az 1556-iki nagy tüzvész után gyűjtést indítanak, Bebestyénnek két forintot adakozik, oly időben, mikor hét forint meg nem adható ár volt egy vágómarháért. Ha fogyott pénze a jó Bebestyénnek, arra fogyott, amiben öröme telt, a népes családra. A legöregebb fiút, Farkast, követte még két fiú: Sándor meg Károly és két leány: Margit meg Judit. 1553-ban Bebestyénnek ennyi élő gyermeke volt. A fiúknak tisztességes nevelést adott, a leányait tisztességesen férjhez adta. Fiai tanultságát látjuk Sándorban, kit később portai követtséggel bízott meg Békés Gáspár. Margit férjéről, Patikárius Pálról, Kemény Lajos azt állítja, hogy Kassa magyarságának vezetőiférei közé tartozott. Juditot szintén tanult ember vette el.

A boldog családi élet mellett nem hiányzott Kassán a kellemes társadalmi élet se. A város — hajdan nagyobb kapocs vagy nagyobb választófal volt a vallás — oly hiten volt, mint Tinódi, ki a reformációval még Török Bálint udvarában megösmékedett. Kassán, hol már Henkel nyomokat hagytott s hová már Dévai meghívást kapott a tanácsból, 1536-ban, a város János kezére kerülével, teljesen győzött a reformáció. Nyelv, nemzetiség dolgában is akkor nagy változás történt, úgy, hogy a lantos a régi ekskluszív német Kassa helyeit olyan várost talált már, melyben a magyar szó az úr. Volt Kassának szép szellemi intelligenciája, mely a városok biztos falai mögé vonta meg magát e zord időben. Kiváló papok, jeles írók forogtak benne, kik közül nem egy az irodalomtörténet lapjain hagyta nevét. Tinódival egy időben élt ott Benczedi Székely István. Ily férfiakkal való társalkodás, kik legjobban értették és becsülték a literátor munkáját, serkenítette Tinódit az énekszerzésre, alkalmat adott neki ismeretei bővítésére. Tiszteletben tartotta Tinódit. Tinódi mesterségét, a város egész polgársága, mely volt olyan művelt, hogy tanult embereit tudta méltányolni. A tanítókat például be szokta választani a városi tanács tagjai közé is. Olyan állapotba, olyan környezetbe jutott Tinódi Kassán, mely személynéknél kedves lehetett. munkálkodására alkalmas volt. Ott élvén haláláig, ott töltötte életének legnyugalmasabb, legtermékenyebb szakát.

A HÉTRŐL

A Szent Jób története. A keresztény civilizáció megteremtője a pogány magyar földön Szent István király volt. Az első magyar király dicső emlékeztetének kultusza csak most kezd igazán áthatni az egész nemzetéletet. Ez természetes is. Minél előbbre halad a magyar nemzet a kulturában, amelynek alapja a kereszténység volt, annál élénkebbnek kell lennie a kegyeletes emlékezésnek és hódolatnak az iránt a nagy lángelme iránt, aki a hit fényénél rávilágított Magyarországot boldog virulásának, biztos létének útjára. A Szent István iránt érzett nemzeti kegyeletnek bronzba öntött hirdetője az a fenséges szobor-alak, amely a budai várba fókán magaslik. Az első magyar király kultusza azonban egyre elevenebb lesz. A magyar görög-katolikus társadalom jóleső érzéssel veheti tudomásul, sőt büszke is lehet rá, hogy az ő köréből való az ember, aki egy nemes ideával most előbbre segíti a Szent István kultuszát. *Roskovics Ignác*, a jeles, zseniális festőművész az eszme, hogy meg kell írni a magyar nemzet legdrágább ereklyéjének: a Szent Jób történetét, amely a független magyar királyságot megalapította. Az eszmét lelkesedéssel fogadta a Képzőművészeti Társulat, melynek mostani elnöke *Andrássy Gyula* gróf belügyminiszter, s a mű kiadására vonatkozó

módozatokat az ősszel fogja tüzetesen tárgyalni. A mű irodalmi részét a magyar társadalom legelőkelőbbjei: a hercegprímás, a kormány tagjai, tekintet nélkül a vallás-különbségre, főpapjaink, történettudósaink és más kitűnőségek fogják megcsinálni. Az irodalmi részt szerkesztő bizottságba fölkéri *Fraknoi Vilmos* és *Baksay Sándor* püspököket, *Rákosi Jenő* és *Beöthy Zolt* főrendiházi tagokat. *Hoitsy Pál* és *Giesswein Sándor* országggyűlési képviselőket, *Marczali Henrik*, *Szádeczky Lajos* és *Márki Sándor* egyetemi tanárokat. A művészek közül eddigelé műveiket följajlották: *Székely Bertalan*, *Benczur Gyula*, *Feszty Árpád*, *Zala György*, *Strobl Alajos*, *Spányik Kornél*, *Gergely Imre*, *Szennyei Károly*, s természetesen belekerülnek abba *Lotz Károlynak* Szent Istvánról festett képei is. Így gyarapodik Szent István kultusza, amelynek egyik legbuzgóbb istápolója épen a mi büszkeségünk, a magyar görög-katolikus társadalom hírneves fia, *Roskovics Ignác*, akinek különben az idén helyezik el a budavári Szent Jób-kápolna számára készült főoltárképét, amelynek alapján a kápolna voltaképpen Szent István kápolnája lesz.

Apponyi ünneplése. Már megemlékeztünk arról a tüneményes sikerről, amelyet *Apponyi Albert* gróf kultuszminiszter az ő ragyogó zsenijével, varázslatos egyéniségével, csodálatos szónoki képességével az interparlamentaris konferencia alkalmából Londonban aratott. Boldog büszkeséggel kell eltelnie minden magyar szívnek, hogy a magyar nemzetnek ez a vezérlő alakja hódolókra talál e haza határain túl is és zsenijének lángjánál a megismerés fénye verődik a magyar földre is. Apponyi már elutazott Londonból s most eberhardi birtokán pihen, de meg kell emlékeztünk londoni tartózkodásának utolsó napjáról, amelyen lelkes ünnepléssel vette körül az angol hivatalos világ. *Apponyi* az alsóház tiszteletére bankettet rendezett, amelyen *Fitzmaurice* lord külügyi államtitkár-helyettes, *Birrell* közoktatási miniszter és *Buxton* postai főigazgató is megjelentek. Az *Eighty Klub* azután a parlamentben *Apponyi* Albert gróf tiszteletére ebédet adott. Az ebéden jelen voltak *Fitzmaurice* lord külügyi államtitkár, *Birrell* közoktatásügyi, *Gladstone* belügyi, *Harcourt* közmunkaügyi, *Buxton* postaügyi, *Burn* helyi közigazgatási miniszterek, *Fuller* pénzügyi államtitkár és tizenöt képviselő, továbbá *Ruttkay* Vilmos szaktudósító. Az ebédet az angol politikusoknak a magyar függetlenségi párt meghívására Magyarországon tervezett látogatása alkalmából adták. A látogatást *Kossuth Ferenc* kereskedelmi miniszter jóváhagyásával *Ruttkay* Vilmos készítette elő. A banketten *Apponyi* Albert gróftól zajos óváczióban részesítették.

Az ősi pecsét. Nagybánya szabad királyi bányavárosnak Nagy Lajos korabeli pecsétje a múlt évszázad elején elveszett. 1904. éven azonban a pecsétre egy építkezés alkalmával véletlenül rátaláltak. Mozgalom indult meg ekkor a városban, hogy a régi pecsétet, mely a Nagy Lajos király korabeli ötvös-művészetnek igazi remeke, visszahelyezze jogaiba. A pecsét visszaállítás joga azonban csakis ő felségét illeti meg. Nagybánya városa tehát felségfolyamodványt adott be a kabinetirodába, melyet ő felsége *Andrássy* belügyminiszter előterjesztésére most kedvezően intézett el a város nagy örömeire, mert a pecsét használatát megengedte.

A szegény gyermekekért. A modern eszmeáramlatok egyik legszebb jelszava a humanizmus. Magyarországon egyre jobban tért hódít ez a nemes eszme, amely immár az egész magyar társadalmat kivétel nélkül áthatotta. A humanizmusnak is van azonban olyan irányú megnyilatkozása, amely még a rendesnél is jobban megindítja a szívet. Ilyen például az, amely a szegény gyermekek felé tereli a figyelmet. A sors mostoha, a nyomor még valahogy elviselhető a melegt korban, de mily rettenetes az a gyermek-években. A gyermekélet öntudatlan, napsugaras napjait nem szabad elhomályosítani semmiféle nyomorúságnak. S ha mégis elhomályosítja, legalább némi enyhe derűt kell belopni a sűrű napokba, ezt a célt már nem egy jótékony egyesület szolgálja nálunk. A budapesti szünidei gyermektelep egyesület például most osztotta be a szegény gyermekeknek azon csoportjait, amelyeket augusztus hónapban küld ki telepjeire nyaralni. E szerint augusztus hónapban *Balaton-Lellére*, *Zebegényre*, *Trensenre*, *Hegybányára* és *Czirkvecziba* mennek nyaralni a budapesti bérkaszárnák csenevészi, szegénysorsú gyermekei. A humanizmus így teremt legalább szép emlékeket a nyomorúság későbbi napjaira.

Vándorkiállítás a Felvidéken. A művészet szerte egyre jobban hódít a Felvidéken. Éppen ezért a Borsod-miskolci Közművelődési Egyesület a Képzőművészeti Társulat közreműködésével az ősszel hat felvidéki városban vándorkiállítást rendez. A kiállítás megnyitásának idejét szeptember 22-ére tűzte ki a rendezőség. *Apponyi* Albert gróf kultuszminiszter kívánságára, aki a kiállítást Egerben személyesen akarja megnyitni, a megnyitói ünnepséget szeptember 20-ára tették át. Egerben nagy lelkesedéssel várják a minisztert s a kiállítási bizottság kebelében máris megalakult a fogadó-bizottság. Az ünnepies megnyitáson a hat város kiállítási bizottsága is képviselteti magát.

Szépül a főváros. A mi fiatal, fejlődő fővárosunk nagyon nekiindult a szépülésnek. Élénk, színes, divatos szépségben pompázik a legtöbb utcája s most minden magyar embernek büszke öröme olyan szép akarják tenni egy legszebb útvonalat, a gyönyörű *Andrássy*-utat, hogy párját nem lehet majd találni az egész világon. A maga száraz, de sokatmondó valóságában úgy áll ez a dolog, hogy *Heuffel* Adolf középítési igazgató bemutatta a főváros tanácsának azt a nagy terjedelmű munkáját, amely az *Andrássy*-út továbbfejlesztésére vonatkozik és amely kapcsolatos az új *Artézi-fürdő* elhelyezésének a kérdésével. A középítési igazgató részletesen kifejti, hogy a Városligeten túl, a főváros határáig terjedő, már most is szép fejlődésben levő, a jövőben pedig még nagyobb fejlődésre hivatott városrészek előrehaladásában a fővárosnak irányító befolyással kell lennie, és pedig már most, amikor erre idő és alkalom van. A kérdéses terület-részt mindenekelőtt szerves összefüggésbe kell hozni a város középpontjával, ami legcélszerűbben az *Andrássy*-út továbbfejlesztése útján történhet meg. Elismeréssel említi a középítési igazgató *Hein* János és társainak hasonló irányú tervezeit, valamint a Magyar Építőművészek Szövetkezetének s *Galléri* Mórnak idevágó javaslatait, amely javaslatok ezt a régebben is tanulmányozott kérdést újra napirendre hozták. Az *Artézi-fürdő* megépítése pedig közvetlenül szükségessé tette, hogy a főváros hatósága ebben a kérdésben állást foglaljon. Mert, ha a fürdőt, amint eredetileg megállapították, az *Andrássy*-út folytatásában helyezik el, akkor ez a nagyszabású útvonal kifejezését megakadályozta volna. Ezért a középítési igazgató az *Artézi-fürdő* elhelyezésére nézve olyan tervet dolgozott ki, amely szerint a fürdő az *Andrássy*-út meghosszabbított tengelyének a Duna felé eső oldalán, körülbelül a jelenlegi fővárosi pavillon homlokzat-vonalának meghosszabbításában helyeztetnék el, díszes homlokzat és homlokter kikapcsolásával a Városliget felé. Ezt az elhelyezést a főváros tanácsa, valamint legutóbb a közgyűlés is előváz elfogadta. Ez az elhelyezés diszjunktív, azonkívül nem akadályozza, hogy az *Andrássy*-út részétől kiindulva, imponáns méretű útvonalat vezessenek a Városligeten túl, mint villaszerűen képzett utat, egészen a főváros határáig és innen tovább, az alagi versenypályáig, ahová — előreláthatólag — a löverseny-teret át fogják helyezni. Ennek a nagyszabású útvonalnak az építését a középítési igazgatóság a távoli jövő földadatának mondja, azonban — szerinte — azt a szabályozó-tervbe, egy vagy más formában, már most föl kell venni. Az utat magát, az *Andrássy*-út külső részéhez hasonlóan, huszonnégy öl szélességben tervezi és az előzetes számítások szerint, terület-szerzés címén, egy millió korona, úttépítés címén pedig mintegy két millió korona költségbe fog kerülni.

A brüsszeli világkiállítás. A Brüsszelben 1910-ben rendezendő világkiállítás már most is a legnagyobb érdekfűzős tárgya a belga fővárosban, jóllehet az ez évben összeült kiállítási bizottság tervéről még édes-keveset tudnak. A világkiállítás sok heves vitaközlésnek a tárgya, mert mindegyik kerület a saját érdekeit akarja előtérbe tolni. Nagyon valószínű, hogy a sok terv közül az fog győzedelmeskedni, amely az 1910. évi világkiállítást a most épülő, de akkorára már teljesen elkészülő tengeri kikötő területén akarja rendezni, egyrészt mert ez a város középpontján fekszik, másrészt és főleg pedig azért, hogy a kiállítás által a nagyszerű tengerészeti építkezésekre, amelyek Brüsszel gazdasági fejlődésének új lendületet fognak adni, a figyelmet felhívják.

A tokaj-hegylajai szőlőművelés állapota. *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszter megbízta a központi szőlészeti kísérleti állomást, hogy a tokaj-hegylajai szőlőművelésnél mutaközlő hanyatlást vizsgálja meg. A megbízott *Bernáth* Béla országos képviselő az érdekelt szőlőbirtokosok kíséretében járta Talya, Mád, Tarca, Tokaj, Sátoraljaiújhegy, Toronya visszaesett szőlőit. A jelentés szerint a visszaesett területen a tőkék törpelombúak, fodrozott leveleik, több helyütt klorózis mutatkozik. A vizsgálat megállapította, hogy ezt nem valami rovar, vagy betegség pusztítása okozta, hanem részint a fagy, részint a művelési hibák, melyek mindegyikére külön rámutat a jelentés. A jelentést a miniszter most megküldte Zemplén vármegye alispánjának, a megyei gazdasági egyes-

sületnek, a tarzali vinczellér-iskolának, a Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesületének és megkérte, hogy egyrészt a jelentést közöljék a gazdákkal, másrészt törekedjenek arra, hogy a főlsoholt hibákat jövőre kiküszöböljék.

A Széchenyi-sírbolt rablója. Széchenyi Istvánnak, a legnagyobb magyarnak sírboltját, amint már megírtuk, kirabolták. Ez a gyalázatos gaztett és kegyeletértés felháborította az egész országot. Bizonyos megkönnyebbüléssel jelenthetjük, hogy a nemzet nagy halottjának sírboltja kézrekerült. Pósta, vasmegyei községben fogták el, a neve *Raszpovic* Ignác és kertészlegény. Ha lehet ebben a sírablásban valami vizsgálat, hát ez az, hogy a sírfosztó, amint a neve is mutatja, nem magyar ember. Egyébként a sírbló már fegyházzal gonosztevé.

Jubilál a magyar tengerészkapitány. *Peterdi* István fiúmei hajókapitány, a *Szent László* Adria-gőzös parancsnoka, e héten ünnepelte meg tengerészeti szolgálatának huszonötödik évfordulóját. Az ünnep nyílt vizen, a Tirheni-tengeren folyt le, mert a hajó most arra jár.

Görög kath. ima- és énekes könyvek magyar nyelven gazdag választékban kaphatók a budapesti gör. kath. templom sekrestyéjében (VII., Széchenyiház-tér). Ár a kötés és kiállítás szerint 2 koronától 9 koronáig.

Amerikai humor. Egy amerikai politikus az Egyesült-Államoknál kevésbé civilizált vidékein egyszer gyűjtő beszédet tartott. A hallgatóság első sorában ült egy farmer is, valami istenháta-megetti vidékről. A szónoklat után elragadtatva mondá: «Ez a legszébb beszéd, amit életemben hallottam. Egész este láthattam a szónok zápfogait.» — Egy férj nagyon derült hangulatban érkezik haza éjtél után háromkor. Felesége megkérdezi: «John, hány óra?» — A férj hazugsághoz menekül. «Még csak egy óra drágám.» E pillanatban hármát üt az óra. «Máriám, lelkem, — mondja a férj — igazán egy óra, de már régen megfigyeltem, hogy ez az átkozott óra dadog!» — Egy anyós, aki a veje életét alaposan megkeseríti, egyszer sírva találja a leányát. «Persze, George elhagyott. Mindjárt tudtam.» «El» — mondá a fiatal asszony. «Itt asszony van a játékban» — mondja az anyós villámó szemekkel. «Az.» «Ki az?» «Te!» «Hála isten», — mondja megkönnyebbülten az anyós, — «pedig sohasem bíztattam, hogy remélhet.»

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

Cs. Gy. (Sámogy.) Érdekes dolgozatát vezércikknek szántuk. Most még *Petronius*-t kellett adnunk, mert a második rész szoros összefüggésben van az elsővel. A jövő számban jönni fog.

K. A. (Semmering.) Egy kis türelmet kérünk. A beküldött versekről lapunk főmunkatársa a legközelebb véleményt fog mondani.

Sz. T. Igazán érdekes dolgok. Kár hogy hamarabb nem érkeztek. Szívesen vesszük a folytatást is. Legközelebb közölni fogjuk.

D. B. (Esztergom.) Minden szerkesztőség tulajdonképpen csak elméletben nyaral. A meghívást köszönjük — de nem mehetünk el, mert nálunk csak szürke munkás-hétköznapok vannak — magunknál pedig úgy látszik minden héten van egy sátoros ünnep.

Z. R. Rosz helyen kopogtat. Csáládi ügyekbe nem avatkozhatunk. Különbösen is mindenki úgy békült ki az anyósával, a hogy tud. Eszelje ki maga a receptet. Az érdekesítő tablók után, amiket tudomásunkra hozott, mi egy világért sem mernénk kikötni az ön kedves anyósával.

B. E. (Temesvár.) Küldje Abbazsiába, ott úgy le fog sülni, hogy egy hónap múlva rá sem ismernek.

S. B. (Szatmár.) Fircák Gyula püspök még a mult hó közepén furdőre utazott.

D. B. (Eperjes.) Sorsjegye újra nem nyert. Látja miért játszuk — már négy paripát és ragyogó hintót vehetett volna azon a pénzen.

Lapunk olvasóit tisztelettel arra kérjük, hogy a nálunk hirdett czegeknél eszközölt bevásárlásaik alkalmával szíveskedjenek mindenkor lapunkra hivatkozni.